

JÓZEF SZERMENTOWSKI „LEKCJA GEOGRAFII”
OLEJ NA PŁÓTNIE, PARYŻ, 1872 R.

Portret rodziny artysty we wnętrzu, za oknem paryski krajobraz. Obraz pełen jest symbolicznych odniesień do XIX-wiecznej historii Polski. Kobieta ubrana w czarną suknię – na znak żałoby narodowej po klęsce zrywów niepodległościowych. Starszy z synów z dłonią podpartą szablą, pod okiem matki zajęty jest studiowaniem mapy ówczesnej Europy, na której Polska podzielo-

na została między zaborców. Tytułowa lekcja geografii ma zapewne za zadanie przekazać wiedzę o historii i tradycji państwa polskiego pokoleniu, które doczeka jeszcze wybuchu I wojny światowej i wyzwolenia Polski. Młodsze z dzieci bawi się biało-czerwono-niebieskim wiatraczkiem w kolorach flagi francuskiej, co mieć może podwójne znaczenie: zarówno obecności polskiej emigracji na obczyźnie – w tym przypadku we Francji, która dała schronienie licznej Polonii, jak również przypominać może o wciąż żywej historii rewolucji francuskiej wraz z jej przewodnimi hasłami: wolnością, równością i braterstwem - wartościami krzepiącymi ducha Polaków w tamtych trudnych czasach. U stóp swej pani leży od-

dany sługa - wierny pies. W prawym, dolnym rogu obrazu rzucone zabawki – przewrócony cynowy żołnierz, porzucony koń, podobnie jak czarna suknia odnoszące się do przegranych walk o Polskę. Wreszcie, ostatni – niemal pominięty szczegół – z tle za kobietą, na ścianie wisi portret, a właściwie autoportret malarza, który w ten sposób umieszcza na obrazie i siebie.